

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІДКРИТИЙ МІЖНАРОДНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
РОЗВИТКУ ЛЮДИНИ „УКРАЇНА” (КИЇВ)
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ ТА УПРАВЛІННЯ
(БІЛА ЦЕРКВА)
НІМЕЦЬКО-УКРАЇНСЬКЕ НАУКОВЕ ОБ'ЄДНАННЯ
ІМ.ЮРІЯ БОЙКА-БЛОХИНА (МІЮНХЕН)
КАФЕДРА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ КИЇВСЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ (КИЇВ)
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
(БІЛА ЦЕРКВА)

ПРОГРАМА
XXI МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО – ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ

*„Удосконалення інформаційно-ресурсного
забезпечення освіти і науки
в умовах євроінтеграції”*

21-23 березня 2019 року

Біла Церква

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АГРАРНИХ ТЕРМІНІВ З ФІТОПАТОЛОГІЇ

*Велика Катерина Ігорівна,
асистент кафедри іноземних мов
Білоцерківський національний аграрний університет,
м. Біла Церква, Україна*

Особливості перекладу аграрних термінів з фітопатології

Сучасна термінографія в Україні досить молода галузь науки, що розвивається. Оскільки наша держава аграрна країна, вона співпрацює з іншими країнами і існує потреба в перекладі аграрних термінів. На даний час проблема перекладу англійських аграрних термінів є недостатньо дослідженою і вимагає вивчення її різноманітних аспектів, зокрема аграрних термінів з фітопатології.

Питанням перекладу аграрних термінів займаються: В.П. Даниленко, В.М. Лейчик, М.І. Мостовий, К. Тішечкіна, А. Біліченко, Д. Кравченко, І. Озарко, А. Суперанська, Г. Сидорчук, В. Вовкогон.

Метою даної роботи є аналіз особливостей двостороннього перекладу аграрних термінів з фітопатології в українській та англійській мовах. Об'єктом дослідження є переклад термінів хвороб рослин з англійської мови. Для кращого розуміння термінів було застосовано 1 словник-довідник, 5 практикумів із сільськогосподарської фітопатології, 3 перекладних словників: електронний словник Linvo, Promt, фітопаталогический словарь-справочник. Дьякова Г.А. 1969. М. «Наука». Використано латинську та російську мови як посередники для перекладу. Всі хвороби рослин в усіх довідниках як англомовних, російськомовних і україномовних подаються з латинськими назвами. Цей алгоритм дозволяє з'ясувати значення терміна в контексті і перекласти його рідною мовою, тому що не всі назви хвороб можна знайти у словниках.

Також було визначено основні методи перекладу термінів: еквівалентний переклад, калькування, транскодування, описовий переклад [1,

с. 36]. Для бактеріальних, грибкових, вірусних та непаразитарних хвороб застосовують транскодування: фузаріоз – fusariose, бактеріоз – bacteriosis, антракноз – anthracnose (anthracnose), мозаїка – mosaic, вірус – virus, гомоз – gummosis, некроз – necrosis (die back /decline), хлороз – chlorose,

Також такий метод перекладу характерний і для деяких хвороб спричинених шкідниками і паразитами: нематода – nematode, гельмінтоз – helminthosis, флагельоз – flagellosis, цикади – cicades.

Всі зазначені хвороби запозичені із латинської мови, тому їх легко перекладають за допомогою транскодування. Решта термінів перекладаються із частковим застосуванням транскодування та калькування, за основною назвою хвороби, що запозичена із латинської мови:

1) в залежності від збудників (бактеріальних, грибкових, вірусних і тн.): тифульоз – typhula blight/snow rot, септоріоз – septoria spot, склеротиніоз – sclerotinia rot, ризоктоніоз – rizoctonia blight/sharp eye spot, ділофоспороз – dilophospora disease, фітофтороз – phytophthora disease.

2) в залежності від збудника і виду рослин: cabbage bacteriosis – бактеріоз капусти, flower bacteriosis – бактеріоз квітів, аскохітоз пшениці – ascochyta disease of wheat, аскохітоз гороху – ascochyta disease of pea, нематода лугових трав – grass cyst nematode, бактеріальна мозаїка пшениці – bacterial mosaic of wheat, фузаріоз помідорів – fusarium of tomato, антракноз бобів – bean anthracnose, диплодіоз кукурудзи – diplodia disease of corn, мозаїка помідорів та табаку – tobacco and tomato mosaic, мозаїка огірків – cucumber mosaic, мозаїка картоплі – potato mosaic, мозаїка бобів – bean mosaic.

3) місця ураження: аскохітоз листя – ascochyta leaf spot (blight), церкоспороз листя – cercospora leaf blight, антракноз гілок та листя – collectorium leaf and branch anthracnose, диплодіоз стебла – diplodia stem rot, ризоктоніоз стебла та корення – rhizoctonia root and stem rot, рамуляріоз листя – ramularia leaf spot, фузаріоз колосу пшениці – fusariose ear blight in wheat, фузаріоз головки пшениці – fusariose head blight in wheat.

Інші терміни, де основна назва хвороби не запозичується з латинської мови в англійську, передають еквівалентом. Але без латинської мови обійтись теж не можливо, бо перекладачі орієнтуються на латинську назву збудника хвороби, наприклад: **common blight/ halo blight/ brown-spot blight/ fuscous blight of beans** – **бактеріоз гороху**. Збудники **common blight** (*Xanthomonas phaseoli*, **synonymy**: *Bacillus phaseoli*, *Pseudomonas phaseoli*, *Bacterium phaseoli*, *Phytomonas phaseoli*, **halo blight** (*Pseudomonas phaseoli*, **synonymy**: *Phytomonas medicaginis* var. *phaseolicola* Burk, *Bacterium puerariae* Hedges, *Bacterium medicaginis* var. *Phaseolicola* Burk, *Pseudomonas medicaginis* var. *phaseolicola* Burk, *Phytomonas*, **brown-spot blight** (*Pseudomonas syringae*, **synonymy**: *Bacterium syringae*, *Bacterium viridifaciens*, *Pseudomonas vignae*, *Phytomonas vignae*, *Phytomonas syringae*).

У словнику Lingvo дивимось визначення **blight** (a plant disease, typically one caused by fungi such as mildews, rusts, and smuts). Але сполучення слів **common blight** змінює значення терміну за визначенням Hall R. термін означає – several *bacterial* diseases infect common bean including common bacterial blight, halo blight, and bacterial brown spot caused by *Xanthomonas axonopodis* pv. За визначенням у словнику-довіднику з фітопатології. **бактеріоз гороху** це – бактерії *Pseudomonas pisi* Sackett, що вражають горох. За першим визначенням потрібно перекласти як іржа за визначенням **blight**, але за збудником як **бактеріоз** (bacterial blights of beans).

К. Тішечкіна зазначає, що термінам властива синонімія під час перекладу бо вони набувають багатозначності в англійській мові, в той час як в українській мові подається одним лексичним значенням [2, с. 236].

Отже, переклад назв хвороб має свій алгоритм, залежить від контексту лексем та їх сполучуваності з іншими. Основними методами перекладу термінів є калькування, транскодування та еквівалентний переклад. Для адекватного перекладу у цій галузі науки потрібні знання з агрономії та співпраця із спеціалістами, які можуть надати потрібну консультацію.

Література

1. Карабан В.І. Переклад англійської наукової і технічної літератури / В.І. Карабан. – Вінниця : Нова книга, 2001. – 303 с.
2. Тішечкіна К.В. Сільськогосподарські терміни в україномовних та англомовних словниках / К.В. Тішечкіна // [Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 9: Сучасні тенденції розвитку мов.](#) – 2014. Вип. 11. – с. 232 – 237.